

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Η Π Ι Γ Ε
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ
ὑπὸ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσαί τῆς ἀναγωγῆς τῶν Γραφῶν ἀρλοῦμαι
εἶναι ὑπεμένεμεν βλάβην, ὅαν πανόσι! εὐ γὰρ ἂν ποτε τῆς διὰ τῶν
ἔργων ἐπιλασώμεθα πολιτείας, εἰ μὴδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους, εἰδέσκει
καθ' ὅς πολιτεύεσθαι χρῆ. »
(Κόρινθ. Ἀλεξανδ. Στιχὸν τῆ κατὰ Ματθ. ὁμιλία Κεφ. ΙΓ')

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
Ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΒΑΔΑ,
1836,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Π Ι Γ Ε.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

.....
Χρ. 17. ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ. ΤΗ 8 ΟΚΤΩΜΒ. 1837. ΣΑΒΒΑΤΩ.
.....

ΠΕΡΙ ΒΑΤΤΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΡΩΔΙΚΟΝ ΜΕΛΕΤΗΜΑ.

Τὸ ῥῆμα Βαττολογία εὐρίσκεται παρὰ τῆ Θεῖα Γραφῇ (α)¹ φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρχεν ἐν χρήσει καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας συγγραφεῖς. Ὁ Ἡσύχιος ἔχει: « Βαττολογία, ἀργολογία, ἀκαιρολογία. » Ὁ δὲ Σουΐδας, « Βαττολογία, ἡ πολυλογία, ἀπὸ Βάττου τινὸς μακροῦς καὶ πολυστίχους ὕμνου ποιήσαντος, ταυτολογίαν ἔχοντος. » Ἄλλος ἀρχαῖος γλωσσογράφος τῆς Νέας Διαθήκης ἐσημείωσεν, ὅτι « Βάττος ἦν Λίβυς τὸ γένος Κυρηναῖος, αἰπόλος ἢ ποιμὴν ὄβλος καὶ στωμύλος, παρ' οὗ τὴ βαττολογεῖν » Ἡ λέξις λοιπὸν ἐπλάσθη τὸ πάλαι ἀπὸ τοῦ φλυῶρου καὶ ταυτολόγου Βάττου εἴτε τοῦ ποιητοῦ, κατὰ τὸν Σουΐδαν, εἴτε τοῦ ποιμένου, κατὰ τὸν γλωσσογράφον. Τὴν ὑσέραν ταύτην γνώμην ἔχει

(α) Ματθ. 5'. 7.

καὶ ὁ Ῥωμαῖος Ποιητὴς Οὐδέσιος, κλην, ὅτι λέγει τὸν βάρ-
τον οὐχὶ ποιμένα προβάτων, οὐδ' αἰπόλον αἰγιδίων, ἀλλὰ
βουκόλον τοῦ Νηλέως. Παραδειγματίζει δὲ ὁ Οὐδέσιος καὶ
τινα ταυτολογίαν τοῦ γέροντος τούτου βουκόλου λέγοντας,
« Ἰπ' ἐκείνα τὰ ὄρη ἔβασκον (οἱ βόες), καὶ ἔβασκον ὑπὸ τὰ
ὄρη ἐκεῖνα » (α).

Παρά τοὺς δύο τούτους βάρτους, τὸν ποιητὴν καὶ τὸν
βασκόν, ἱστορεῖται καὶ τρίτος ἄλλος ὁμώνυμος, ὁ κτίστης
καὶ ἡγεμὼν τῆς ἐν Λιβύῃ Κυρήνης, ἄνθρωπος ἰσχυρόφωνος
καὶ τραυλὸς καὶ μογιλάλος (β). Τὸν τραυλόφωνον σημαί-
α κυρίως καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Βάρτος, παρὰ τὸ Βάρω παραγέ-
μενον. Ἐκ δὲ τοῦ Βάρτος (Βάρταρος) ἐσχηματίσθη καὶ τὸ βαρ-
ταρίζω, τὸ τραυλίζω καὶ ἀδιάρθρωτα λαλῶ (γ). Κατὰ ταῦ-
τα λοιπὸν τὸ βαττολογεῖν σημαίνει πρῶτον, τὸ τραυλίζειν
ἢ ταυτολογεῖν, καὶ ἔπειτα τὸ φλυαρεῖν καὶ πολυλογεῖν λό-
γους ἀνοήτους καὶ ματαίους, ὡς ἂν τὰ μωρὰ παιδία ἢ ὡς
ἂν τοὺς μογιλάλους, οἵτινες ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις
τὰς αὐτὰς καὶ λέξεις καὶ συλλαβὰς, ἐνοχλοῦσι τοὺς ἀκούοντας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐκόλως καταλαμβάνομεν τί ση-

(α) Μεταμύρφ. Β.

(β) Ἡρόδοτ. Δ', 135. Τούτον τὸν Βάρτον ὁ Ἑτυμολόγος
κακῶς συγχίζει πρὸς τὸν ὁμώνυμον ποιητὴν. « Βαττολογία,
λέγει, σημαίνει τὴν πολυλογίαν, ἀπὸ Βάρτου τινὸς Ἑλλήνος
μακροῦς καὶ πολυμήκεις στίχους ποιήσαντος εἰς τὰ εἰδωλὰ
ταυτολογίαν ἔχοντας. Ὁ Βάρτος οὗτος τῆς κατὰ Κυρήνην ἀ-
ποικίας ἡγήσατο, μογιλάλος τις ὢν. Μ. Ἑτυμ. λ. Βαττολογία.

(γ) Ἡσυ. Δ. βαρταρίζω. Εἰς δὲ τὴν γλῶσσαν τῶν Λι-
βύων, τὸ Βάρτος σημαίνει βασιλεύς. « Λίβυες γὰρ τὸν βα-
σιλέα Βάρτον καλοῦσιν. » Ἡροδ. Δ'. 112. Ὅθεν ὁ Ἡσυ. ἐρ-
μηνεύει τὴν λέξιν κατ' ἀμφοτέρας τὰς σημασίας. « Βάρτος
Βασιλεύς, τύραννος Λίβυες, τραυλόφωνος ἰσχυρόφωνος.

μαίνει τὸ θεῖον ἐκεῖνο τοῦ Εὐαγγελίου ρήτον, « Προσευχόμε-
νοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ ἔθνικοί· δοκοῦσι γὰρ
εἶν ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται » (α). Ὅσοι
βέβηλοι καὶ φιλόυλοι δυσαρεστοῦνται πρὸς τὰς ἱεράς καὶ
δικαίους τῆς Ἐκκλησίας προσευχάς, τούτο τὸ κυριακὸν ρη-
τὸν προβάλλουσιν εἰς δικαιολογίαν τῆς οἰκτρᾶς αὐτῶν μα-
ταιοφροσύνης· ἀλλὰ πλανῶνται πολὺ μακρὰν ἀπὸ τῆς ἀλη-
θείας! Βαττολογίαν καὶ πολυλογίαν ἐθνικὴν ὀνόμασιν ὁ Κύ-
ριος οὐχὶ τὴν χριστιανῶν προσήκουσαν ἐνδεδέχεσθαι καὶ παρά-
τασιν τῶν πρὸς Θεὸν ὑμῶν καὶ δεήσεων καὶ ἐξιλαστικῶν
εὐχῶν, ἔπαγε! ἀλλὰ τὴν παρὰ τοῖς ἔθνεσι συνειθισμένην
ἐν ταῖς προσευχαῖς φλύαρον ἀργολογίαν, ἢ πραγμάτων ἀνω-
φελῶν καὶ ματαίων ἀδόλεσχον αἵτησιν. Διότι οὗτοι ζητοῦσι
παρὰ Θεοῦ ζητήματα γερὰ καὶ μάταια, δόξας καὶ πλού-
τους καὶ ἀπολαύσεις καὶ ἄλλους τοιοῦτους λήρους, τοὺς ὁποίους
καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν τῶν ἐθνικῶν οἱ φρονιμώτεροι περιέπαι-
ξαν, προσγελάσαντες καὶ τὰς κραυγὰς καὶ τοὺς ὀλολυγμούς
μεθ' ὧν ἐζήτουν παρὰ τῶν ψευδοθέων τὰς γερὰς αὐτῶν
ἀπολαύσεις (β). Αὕτη κυρίως καὶ ἔστι καὶ λέγεται βαττο-

(α) Ματθ. 5'. 7.

(β) Λουκιαν. Π, Θεοσ. Οὕτω καὶ εἰς τὴν Θεῖαν Γραφὴν
ἀναγινώσκομεν τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, ὅτι ἐπεκαλοῦντο
τὸν Θεὸν αὐτῶν Βάαλ « ἐν φωνῇ μεγάλῃ, καὶ κατατέμνον-
το κατὰ τὸν ἐθισμόν αὐτῶν » (Γ'. Βασιλ. ιθ', 28,) Ὅθεν ὁ
χρυσόδης τὴν γλῶσσαν ἄγιος ἔλεγεν. Εἰσι τινὲς οὕτως ἀση-
μονοῦντες ἐν τῇ εὐχῇ, ὡς καὶ τοῦ σώματος κροπτομένου διὰ
τῆς φωνῆς πᾶσι καταδήλους ἑαυτοὺς ποιεῖν, συρφετωδῶς
βοῶντες καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ φωνῇ καταγελάσους ποιού-
ντες ἑαυτοὺς. (Χρυσόστ. εἰς Ματ. ὁμιλ. θ'). Ἀλλ' ἐκ τούτων
δὲν ἔπεται ὅτι τὸ βαττολογία σημαίνει τὴν παρὰ τοῖς ἐθνε-

λογία και πολυλογία ἔθνικῃ. Περὶ ταύτης παρήγγειλε καὶ ὁ σοφὸς Σειράχ. « Μὴ ἀδολέσχει ἐν πλύθει προσευτέρων, καὶ μὴ δευτερώσης λόγον ἐν προσευχῇ σου » (α). δευτέρωσις λόγου λέγων τὴν ἀνόητον καὶ τῆς βάπτου παρομοίαν ἐπανάληψιν καὶ φλύαρον ταυτολογίαν, ὅποια μάλιστα γίνεται περὶ πραγμάτων οὐδανὸς λόγου ἀξίων (β). Περὶ τοιούτων πραγμάτων κἄν πολλὰ καὶ μακρὰ, κἄν ὀλίγα καὶ σύντομα λαλεῖς, πάντοτε βαττολογεῖς καὶ πολυλογεῖς, εἴτε πρὸς Θεὸν προσεύχουσαι, εἴτε πρὸς ἀνθρώπους φρονίμους συνομιλεῖς. Ὄθεν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα *λίθου* καὶ *φλυαρίας* καὶ φλύαρον ὀνομάζει καὶ αὐτὰ τὰ οὐτιδανὰ πράγματα καὶ ἀνωφελῆ, περὶ τῶν ὁποίων ματαιολογοῦσι πολλοὶ οἱ κοῦφοι καὶ ματαιόπανες. Ὅτι δὲ τὴν περὶ τοιούτων λήρων, ταυτέστιν περὶ πραγμάτων ὑλικῶν καὶ ματαίων, ἀμετροπέη καὶ ἀκαιρόλογον προσευχὴν βαττολογίαν ὠνόμασεν ὁ Κύριος καὶ πολυλογίαν ἔθνικην, αὐτὸς ἐδήλωσεν εὐθύς, εἰπὼν ἐφεξῆς. « Μὴ οὖν ὁμοιωθεῖτε αὐτοῖς (τοῖς βαττολογοῦσιν ἔθνικοῖς), γίνε γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὡς χρεῖταιν ἔχετε πρὸ τοῦ ἡμῶν αἰ-

κοῦς σκνειθιμὲνην ματαίαν ἐν τῷ προσεύχουσαι κραυγῇ, ὡς ψευδῶς ἠρμήνευσαν τινὲς τῶν ἀλλογενῶν (Ἑβραῖοις εἰς Ματθ. 5'), ἡ κραυγὴ ὑπῆρχε συμβεβηκὸς τῆς βαττολογίας, ἀλλ' οὐκ αὐτὴ ἡ βαττολογία. ἐφύλαξε τὸ ῥῆμα βαττολογῶ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς χυδαία γλῶσσα, τρέπουσα πολλοὶς εἰς τὸ βαττολαλῶ, ὡς ἔστιν λέγειν, « μὴ βαττολαλῆς » πρῶτον πολλὰ καὶ ἀνόητα φλυαροῦντα.

(α) Σ. Σειράχ Ζ', 14.

(β) Τὸ, Μὴ δευτερώσης λόγον ἐν τῇ προσευχῇ σου, τινὲς τῶν ἱερῶν Πατέρων ἠρμήνευσαν, Μὴ διπλάσης τὰ λόγια προσευχόμενος, ἀλλὰ λέγων διὰ στόματος καὶ ἄλλα κατὰ νοῦν, ὡς ποιοῦσιν οἱ μὴ προσέχοντες ἐν ταῖς προσευχαῖς, πλανώμενοι τὴν διάνοιαν.

τεῖσαι αὐτόν (α). » Ἀκούεις; περὶ αἰτημάτων ὁ λόγος, ἔσα παρὰ Θεοῦ ζητοῦμεν προσευχόμενοι. Περὶ τούτων κελεύει ἵνα μὴ βαττολογῶμεν βωμολοχοῦντες, ὡς οἱ ἔθνικοι, καὶ καταφορτιζόντες τὰς πνευματικὰς ἡμῶν δεήσεις διὰ ζητημάτων ὑλικῶν καὶ γερῶν διότι πάσας τὰς βιωτικὰς καὶ σωματικὰς ἡμῶν ἀνάγκας γνωρίζει κάλλιον καὶ παρ' ἡμᾶς αὐτοῦ; ὁ ἐπουράνιος ἡμῶν Πατήρ καὶ προνοητής; « καὶ διδωσιν εἰς ἡμᾶς ἅπαντα τὰ συμφέροντα καὶ πρὶν αὐτὰ ζητήσωμεν » παρ' αὐτοῦ. Ὄθεν ἐφεξῆς; εἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον διδάξας ὁ Κύριος τὸν τύπον ὄλων τῶν ἡμετέρων αἰτημάτων καὶ προσευχῶν, τὸ ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ, πάλιν εὐθύς ἐπιφέρει, « Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα; κάρτα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιλήθει. Οἶδε γὰρ ὁ Πατήρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἁπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν » (β). Ἔττε καὶ ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται τρανῶς, ὅτι βαττολογίαν εἶπεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν οὐχὶ τὴν ἐκτενῆ καὶ θεοπραπῆ προσευχὴν καὶ δοξολογίαν, ἀλλὰ τὴν περὶ προσκαιρῶν πραγμάτων τῆς ματαιότητος αἰτητικὴν ἐν ταῖς εὐχαῖς ἀδολασχίαν, ἢ (καθὼς ἠρμήνευσεν ἀνωτέρω ὁ Ἰησοῦς) ἀργολογίαν καὶ φλυαρίαν ἔθνικην.

Ὄθεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, « βαττολογίαν ἐν ταῦτα τὴν φλυαρίαν λέγει, ὅσον ὅταν τὰ μὴ προσήκοντα αἰτῶμεν παρὰ Θεοῦ, » δυναστείας καὶ δόξας καὶ τὸ τῶν ἐχθρῶν περιγενέσθαι καὶ « χρημάτων περιουσίας, καὶ ἀπλῶς, τὰ μὴ δὲν διαφέροντα » (γ).

(α) Ματθ. Ζ', 8.

(β) Ματθ. 5', 33, 33.

(γ) Χρυσ. εἰς Ματθ. ὁμ. 10'.

Τὴν περὶ τοιούτων μάλιστα φλυαρίαν ἔννοσι καὶ ἀλλαχῶς ὁ αὐτὸς θείος Πατὴρ λέγων « Βαττολογίαν ὀνομάζει τὴν φλυαρίαν, τὴν διὰ πολλῶν μὲν λόγων προφερομένην, ὠφελείας δὲ πάσης ἑστερημένην » (α). Τοιοῦτον ψόφον καὶ πᾶταγον χειλέων εἰκαιομυθούντων, καὶ μόνον διὰ φωνῆς εὐνομένων, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω ἀπὸ θεοῦ ἀπεχόντων, οὐδόλως ἀποδέχεται ὁ Θεός. « Οὐ γὰρ ἐν ἐκτάσει χειρῶν οὐδὲ ἐν » τῷ πλῆθει τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις τὸ ἀκούεσθαι » ἐστὶ » (β). Ὡσαύτως καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος « βαττολογίαὶσιν ἢ φλυαρίᾳ ὅσον τὸ αἰτεῖν τι τῶν γηίνων, δόξαν, πλοῦτον, νίκην » (γ). Ἀλλὰ καὶ ὁ φωστὴρ τῶν Νυσσαίων Γρηγόριος, φλυαρίαν ἠρμήνευσε τὴν βαττολογίαν καὶ λέγοντα καὶ φλύαρον· « ἐχρήσατο δὲ (λέγει) τῇ λέξει ὁ Κύριος ἐπὶ ἀλέγχῃ τῆς ἀνοίας τῶν περὶ τὰ ἀνευφελῆ τε καὶ μάταια ταῖς ἐπιθυμίαις διαχωρμένων, σωφρονίζων καὶ συστέλλων τὴν χαυνότητα τῆς διανοίας τῶν ταῖς ματαταῖς ἐπιθυμίαις ἐμβαθύνοντων » (δ). Οὕτω καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεύς πολυλογίαν εἶπε τὴν τῶν μὴ προσηκόντων αἰτησιν ἐν ταῖς διὰ στόματος προσευχαῖς· διότι ἀφ' οὗ διέγραψεν ὁ θεῖος Πατὴρ τὴν πρέπουσαν χριστιανῶ συνέχειαν καὶ διάρκειαν τῆς ἱερᾶς προσευχῆς, λέγει δὲ ταῦτα ἐπὶ λέξεως. « Τοῦ γνωστικῶ (καὶ εὐσεβοῦς) ἄπαις ὁ βλος παρήγηρις ἐστὶν ἄγλα· καὶ θυσιᾶς μὲν ἔχει εὐχὰς τε καὶ αἶνους, καὶ πρὸ τῆς ἐστιάσεως ἑταύξεις τῶν Γραφῶν, ψαλμοῦς δὲ καὶ ὕμνους καὶ παρὰ τὴν ἔ-

(α) Ὁμιλ. λ'. τ. ε'. σελ. 184.

(β) Χρυσ. στ. Ὁμιλ. II'. εἰς Γυμοθ. Β'.

(γ) Θεοφ. εἰς Ματθ. σελ. 35.

(δ) Γρηγ. Νησ. εἰς τὴν Κυρ. προσευχ. Ὁμ. α'. τ. α', σελ. 716, 717.

στίασιν, πρὸ τε τῆς κοίτης, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ πάλιν εὐχὰς, δι' ὧν ἑαυτὸν ἐνοποιεῖ τῷ θεῷ χορῶ (τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων)». Ἀφ' οὗ, λέγω, ταῦτα προσέειπεν ὁ ἱερὸς Πατὴρ, εὐθὺς ἐπιφέρει. « Ἀλλὰ τῇ διὰ στόματος εὐχῇ οὐ πυλυλόγω χρηταί, παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ χρῆ αἰτεῖσθαι μαθῶν » (α). Ἔτι καὶ ὁ μακάριος Κλήμης πολυλόγον διὰ στόματος εὐχὴν ἰδίως ἔννοσι τὴν φλύαρον αἰτησιν τῶν μὴ πρεπόντων, τὴν ὀπιάν καὶ ὁ Κύριος ὠνόμασε πολυλογίαν ἐθνικὴν ἢ βαττολογίαν. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν καὶ τὸ « Μὴ βαττολογήσητε προσευχόμενοι, » σημαίνει τὸ μὴ φλυαρήσητε ἐν ταῖς προσευχαῖς, λήρους ζητούντες καὶ πράγματα πρόσγεια καὶ μάταια, ὡς ἀπρεπῆ, καὶ παντάπασιν ἀνάξια καὶ τῆς θείας μεγαλωσύνης καὶ τῆς χριστιανικῆς σωφροσύνης καὶ τελειότητος.

Ποῦ λοιπὸν οἱ κᾶπηλοι τῶν θείων λόγων, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν παράγγελμάτων παραχαράκται, εἴτινες ψέγουσι τοὺς ὀρθόδοξου; ὡς βαττολόγους, διὰ τὴν ἐκτενῆ συνέχειαν καὶ διάρκειαν τῶν ἁγίων προσευχῶν; Πικυσάθωσαν βλασφημοῦντες παρακαλοῦμεν! Οἱ ὀρθόδοξοι λάτρεις τῆς εὐσεβείας εὐλογοῦμεν ἐν ἐκκλησίαις τὸν Θεόν, ἔχοντες ἐν μέσῳ ἡμῶν αὐτὸν τὸν Θεάνθρωπον Κύριον καὶ Σωτῆρα Χριστὸν, κατὰ τὰς ἀψευδαῖς αὐτοῦ ἐπαγγελίας (β). Αὐτὸν ἀκολουθοῦμεν « ὅστις διενυκτέρευεν ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ » (γ)· ὅστις ἐκτενεστερον προσηύχετο τὰς αὐτὰς θείας φωνὰς ἐπαναλαβάνων, καθὼς ὅτε προσηύχετο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν » (δ)· ὅστις καὶ ὅλῃ τῆς ἡμέρας καὶ μέγρι τε-

(α) Κλημ. Στρωμ. Ζ. σελ. 523.

(β) Μκτ. ιθ', 19, 20.

(γ) Λουκ. ε', 12.

(δ) Λουκ. κβ', 44, Μκτθ. κς', 44.

τάρτης φυλακῆς τῆς νυκτός παρέτεινε τὴν προσευχὴν (α) καὶ τοὺς κλητὰς αὐτοῦ παρήγγειλε « πάντοτε προσεύχεσθαι καὶ μὴ ἐκκακεῖν (β), ὑποσχόμενος καὶ διαβεβαιῶν, ὅτι ὁ Θεὸς εἰσακούει « τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ, τοὺς βοῶντας πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας » (γ). Λινοῦμεν τὸν Θεὸν « ἰπτακίς τῆς ἡμέρας » μετὰ τοῦ Θεῖου Δαβὶδ καὶ τῶν Προφητῶν. Καὶ « ἑσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας, » καὶ « μεσονύκτιον ἐξεγειρόμενοι, » εὐλογοῦμεν καὶ δοξολογοῦμεν τὸν ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάντῃ ὥρᾳ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς προσκυνούμενον καὶ δοξαζόμενον ὑπερένδοξον Κύριον (δ). Ἐν ἐκτενείᾳ μεγάλῃ λατρεύομεν ἱκετεύοντες τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν μετὰ τῆς ἀρχαίας ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου ἐξέχευε πρὸς Θεὸν « ἕκτερῇ, τουτέστι ἐπὶ πολλῷ διαρκούσῃ προσευχῇ » (ε). Αἰταρῶς μετὰ τῶν Ἀποστόλων « προσκαρτεροῦμεν διουθενῶν τῇ προσυχῇ καὶ τῇ δεήσει (ζ). « Ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα μετὰ τοῦ Παύλου, καὶ ἐν παντὶ εὐχαριστοῦμεν » συνάπτοντες τὴν ἔμφωνον ἱκεσίαν μετὰ τῆς νοερᾶς προσευχῆς καὶ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ. « Καὶ γόνυ κλίνοντες καὶ χεῖρας αἶροντες ὀσίους, καὶ « γωνίῃν ἐπαίροντες » καὶ « ἐν

(α) Ματθ. 18', 23, 25.

(β) Ματθ. 23', 41. Λουκ. 11, 1.

(γ) Δουκ. 11, 7.

(δ) Ψαλμ. 118, 62, 164. Πράξ. 1, 1 καὶ 15', 25. Ἀποστ. Διάκ. 1, 34. Κλημ. Α. Κορινθ. καὶ Κλημ. Στρωμ. 1, σελ. 722. Μ. Βασ. Τ. Β. σελ. 374. Χρυσοστ. Εἰς Ψαλμ. 119, 2, τ. λ.

(ε) Πράξ. 16', 5. Ἐφεσ. 5', 19. Πρβ. Οἰκουμεν. εἰς Α. Πέτρ. 8, 18.

(ζ) Πράξ. 1, 14.

στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, » καὶ μόνοι ἐν τοῖς ταμίσις ἡμῶν καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐν μέσῳ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας « προσευχόμεθα τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος » ἀναπέμποντες « δεήσεις, προσευχάς, ἐκτενείας, εὐχαριστίας » (α). Ἐκτενῶς ἱεουργοῦμεν « τὴν πνευματικὴν θουσίαν καὶ τὴν λατρίαν τὴν λογικὴν (β), « καὶ ἐν παντὶ (καιρῷ καὶ πράγματι) τῇ προσυχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ἡμῶν γνωρίζομεν πρὸς τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν Πατέρα (γ). Ἰμνοῦμεν τὸν Θεὸν « τὸν θαυμαστὸν ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, καὶ τιμῶμεν μετὰ τοῦ Προφητᾶνακτος τοὺς μακαρίους αὐτοῦ φίλους καὶ θεράποντας » (δ). « Διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμεθα ἐν παντὶ καιρῷ, ἐν πνύματι καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγγυνοῦμεν ἐν πίστει προσυχῇ καὶ δεήσει, ὑπὲρ τῶν πιστῶν ἡμῶν ἀδελφῶν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν μισούντων καὶ ἐπηρεαζόντων ἡμᾶς (ε). Διδάσκομεν καὶ τουτοῦτομεν ἀλλήλους ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐξ ὁλης καρδίας ἡμῶν τῷ Κυρίῳ » (ζ), καθὼς ἡμῖν παρέδωκαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ τῶν ἀγίων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων ὁ θεόπνευστος σύλλογος.

Καὶ πῶς λοιπὸν (λέγουσιν οἱ τάλανες ἀπρόσευκτοι), πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδίδαξε τοὺς Ἀποστόλους μίαν μόνον καὶ σύντομον προσευχὴν τὸ Πάτερ ἡμῶν; Ἄλλὰ πλανῶνται καὶ κατὰ τοῦτο οὗτοι οἱ παρ' ἐχυτοῖς σοφοί. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Θεὸς ἐδίδαξε τοὺς Ἀποστόλους τὴν Κυριακὴν προσευχὴν οὐχί

(α) Α. Τιμ. 6', 1, 8. (β) Ῥωμ. 16', 1. Α. Πέτρ. 6', 5.

(γ) Φιλιπ. 8', 6.

(δ) Ψαλμ. 118, 17. (ε) Ἐφεσ. 5', 18. Ματθ. 6, 44. Δουκ. 5', 28.

(ζ) Ἐφεσ. 6, 19. Κολ. 3', 16.

ὡς ταύτην μόνην πάντοτε προσευκτέαν, ἀλλ' ὡς τύπον καὶ παράδειγμα ἄλων τῶν πρὸς Θεὸν ἡμῶν αἰτημάτων καὶ προσευχῶν· διότι δὲν εἶπε πρὸς αὐτοὺς τοῦτο λόγον προσεύχασθε, ἀλλ' οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς (α). Οὕτως ἐξηγήσαν τὸ ῥητὸν οἱ Θεοφόροι Πατέρες, καὶ μάλιστα οἱ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν ἰδίως ἐρμηνεύσαντες, ὡς ὁ Θεὸς Γρηγόριος ὁ Νύσσης, καὶ ὁ ἱερός Ἀγγυστίνος, καὶ ἄλλοι συγχροὶ καὶ τούτων τὴν ἐρμηνείαν αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν προλαβὼν ἐπεκύρωσε διὰ τοῦ Θείου αὐτοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἀποστολικῶν ῥητῶν. Οὕτως οὖν προσεύχεται καὶ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τύπον καὶ βάσιν ἀσφαλῆ τῶν ἐκτενῶν αὐτῆς εὐχῶν καὶ δοξολογιῶν ἔχουσα τὴν Κυριακὴν προσευχὴν.

Ἰκανοῦσι ταῦτα πρὸς τοὺς νεωτέρους τῶν παλαιῶν βογομίλων υἱοὺς καὶ μαθητάς· διότι κἀκεῖνοι οἱ βάρβαροι, « μόνην ὠνόμαζον προσευχὴν τὸ Πάτερ ἡμῶν, τὰς δὲ ἄλλας ἠθέλουσιν, βαττολογίαν καλοῦντες (β). Ἐκείνων τὰς ἐρεσυχίας ἀναμασπίσει καὶ τὴν σήμερον οἱ διακείμενοι ὡς βαττολογίας τὰς τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκτενεῖς προσευχὰς καὶ ὑμολογίας! Ἀλλ' ὁμοίως ἡ Ἐκκλησία τούτους οἰκτιροῦσα, προσεύχεται καὶ ὑπὲρ αὐτῶν πρὸς Θεόν, « Μήματα δὲ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετόνοικεν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνου θέλημα ». (γ)

(α) Ματθ. δ', 5. Λουκ. ια', 1.

(β) Ἀρμεν. περὶ αἵρεσ. Γμ. 19 σελ. 574. Ἦσαν δὲ μέρος τῶν παλαιῶν Ἀρετικῶν Μασσαλιανῶν (τῶν καὶ ἐχθρῶν μελερμηνευομένων) οἱ δυσσεβῆς Βογομίλοι (αὐτοὶ καὶ Εὐθύμ. Ζυγαβ. Παναγλ. 46', 6' Κεδρ. Ιστορ. σελ. 241), τὸ δὲ Βογομίλος Θεολήτων σημαίνει.

(γ) Β. Τιμ. β', 25, 26.

Ἀπόσπασμα ἑρμηνείας εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἁγίου κεφαλαίου τῆς Γενέσεως 26

« Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. »

Ὁ Θεὸς μέλλων νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἶπεν ὡς ἐν βουλῇ « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. » Ἀλλὰ μετὰ τὴν πλάσιν, καθιστορεῖ ὁ Θεοπέσιος Μωϋσῆς, ὅτι κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ « καθ' ὁμοίωσιν » δὲν προσέθηκεν ὁ Θεὸς ἱστορικῶς. « Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. » Τὴν αἰτίαν τῆς φαινομένης διαφορᾶς τούτων τῶν δύο θείων ῥητῶν ἄριστα σαφηνίζει ὁ μέγας Βασιλεῖος· ἀντιγράφωμεν δὲ τὴν ῥῆσιν τοῦ Θεοῦ Πατρὸς, παραγράφοντες εἰς τὸ ἀπλούστερον τὰ ἐπιποσῶν δυσνόητα μέρη τῆς ἐρμηνείας χάριν τῶν ἀπλουστέρων· ἔχει δὲ οὕτω. « Διὰ ποῖον λόγον ὁ Θεοπέσιος Μωϋσῆς εἶπεν εἰς τὴν ποίησιν τοῦ « ἄνθρωπου τὸ κατ' εἰκόνα μόνον, καὶ ἐσιώπησεν τὸ καθ' ὁμοίωσιν, καίτοι εἰς τὴν προτέραν θείαν βουλήν συμπάρλαθεν ὁμοίως καὶ τὰ δύο; Εὐκόλος ἡ ἐπίλυσις εἰς τὸν προσέχοντα καὶ βουλούμενον νὰ καταλάβῃ. Τὸ μὲν γὰρ κατ' εἰκόνα, φῶσει ἰδέσθαι εἰς ἡμᾶς, καὶ ἡμετεύθειτον ἐξ ἀρχῆς καὶ εἰς τέλος συμπραχμέναι· τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν, ἐκ προαιρέσεως καὶ οἴκτου ἡμεῖς ὕστερον κατορθοῦμεν. »

« Εἰς μὲν οὖν τὴν πρώτην βουλήν, λέγων ὁ Θεὸς, Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν », καὶ τὸ « καθ' ὁμοίωσιν » προσέθηκε, δεικνύς, ὅτι καὶ προαίρεσιν αὐτεξούσιον ἡμέλλεν εἰς ἡμᾶς ἐμφυτεῖσιν, δυναμένην νὰ μάς ποιῆσῃ νὰ ὁμοιωθῶμεν πρὸς τὸν Θεόν. Ὅτι καὶ τοιοῦτοι κατεστάθημεν κατὰ τὴν πρόβησιν τοῦ Θεοῦ· πολλοὶ γὰρ εἰσὶν οἱ τῶ Θεῷ ὁμοιωθέντες, ἐξ ἀπαντος δὲ καὶ ὁμοιωθόνται (κἂν μὴ πάντες εἰς τούτο σπουδάζωμεν, ἀλλὰ τὴν

» ἐναντίαν μᾶλλον ὑπὸ ἰθλοκακίας βυθίζομεν ὕδωρ). Εἰς
 » δὲ τὴν κατασκευὴν ὕστερον τοῦ ἀνθρώπου μόνον εἶπεν ὁ
 » Θεὸς τὸ « κατ' εἰκόνα », ὡς ἐγκατασκευάσας τοῦτο μόνον
 ἐντελὲς καὶ ἀνκλωσιώτον εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν ἀπε-
 » σιώπησε δὲ τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ἐπειδὴ τοῦτο δυνάμει μό-
 » νον τότε ἐγκατέσπειρεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀκόμη δὲν
 » εἶχεν ἤδη φανῆ εἰς τὸ ἀποτίλεσμα. διότι πρὸς ἐκτέλεσιν
 » τῆς πράξεως ἐχρειάζετο καὶ τὴν προαίρεσιν τοῦ λαβόντος
 » ἀνθρώπου. »

Ἰηθικόν

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ Θεοφύρου ἡμῶν
 Πατρὸς γίνεται δῆλον, ὅτι ὁ Θεὸς δύνάμιν μόνον ἐπέσπειρε
 μᾶσα εἰς τὴν καρδίαν μας νὰ γινώμεθα ἐκ προαιρέσεως καθ'
 ὁμοίωσιν αὐτοῦ, ἦτοι ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν καὶ θεοὶ κατὰ χά-
 ριν· ὁ δὲ θεὸς Δαβὶδ κληιστορῶν τὴν κατάστασιν τοῦ κυ-
 ριευθέντος ὑπὸ τῶν ἀλόγων παθῶν, λέγει, « Περσυνεβλήθη
 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς, » ἀναγκαίως
 ἔπεται ὅτι ὅσοι προαιρούμεθα νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν Κύριόν
 μας Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ νὰ κάμνωμεν καθὼς μᾶς διδάσκει,
 γινώμεθα ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, κατὰ
 τὸ, « γίνεσθε ὅμοιοι τῷ Ἰψίστῳ ». Ὅσοι δὲ προαιρούμεθα
 νὰ ἀκολουθῶμεν τὰ παράλογα πλάθη μας καὶ νὰ κάμνωμεν
 καθὼς ἐκεῖνα μᾶς διεγείρουσι, γινώμεθα ὅμοιοι μὲ τὰ ἄλο-
 γα κτήνη. « Περσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ
 ὁμοιώθη αὐτοῖς.

Λοιπὸν ἐπὶ σοὶ κεῖται ὡ ἄνθρωπε, ἦτοι ἀπὸ τὴν προαίρε-
 σίν σου ἐξαρτᾶται νὰ γίνῃς ἢ ὅμοιος μὲ τὸν Θεὸν, ἢ ὅμοιος μὲ
 τὰ ἀνόητα κτήνη.

ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ.

Μέρος 5'. ἐν ᾧ δεικνύεται τὸ κύρος τῶν παρα-
 δόσεων ἀπὸ τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους.

Ἄφ' οὗ ἀπεδείχθη ἀπὸ τσαύτας καὶ τοιαύτας μαρτυρίας
 τῶν πατέρων, ὅτι οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν
 παρέδωκαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν πολλὰ ἄγραφα, εἶναι ἀκόλου-
 θον νὰ ἀποδείξωμεν ἐν ταύτῳ τι θεσπίζει περὶ τούτου καὶ
 ἅπανα ἡ ἐκκλησία· ἐπειδὴ δὲ μάλιστα ἡ ἐκκλησία θεωρεῖ-
 ται εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, ἀναγκαίως ἔπεται νὰ
 εἴπομεν μερικὰ ἄφ' ὧν εἶπον ἐκεῖνοι περὶ τῶν θείων παρα-
 δόσεων, διὰ νὰ φανῶσιν ἀκόμη περισσώτερον καὶ διὰ μέσου
 αὐτῶν ὅσοι δὲν τὰς παραδέχονται, ὅτι εἶναι ἀλλότριοι τῆς
 ἐκκλησίας.

Ἄγια καὶ οἰκουμενικὴ αἰ' Σύνοδος! « Ἐπειδὴ πολλὰ, ἦτοι
 » ὑπ' ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπιγομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένε-
 » το παρὰ τὸν κανόνα τῶν ἐκκλησιαστικῶν, » καὶ τὰ ἐξῆς·
 (κανὼν 6') πῶς εἶναι ὁ κανὼν αὐτὸς τῆς ἐκκλησίας, εἰμὴ ἡ
 ἀνωθεν ἐξ ἀρχῆς καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν θείων Ἀποστόλων
 παράδοσις, ἢ ὅποια δὲν εἶναι γεγραμμένη εἰς τὰς θείας γρα-
 φάς; ἢ αὐτὴ Σύνοδος ἀκόμη σφίστηρα θεσπίζει περὶ τῶν
 θείων παραδόσεων » ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Σύ-
 » νοδον, ὅτι ἔντιαι τόποις καὶ πόλεσι τοῖς πρεσβυτέροις τὴν
 » εὐχαριστίαν οἱ δεικνοὶ διδάσκειν, ὅπερ οὕτω ὁ κανὼν, οὕτω
 » ἢ συνήθεια παρέδωκε. » κτλ. (κανὼν 17). Ἴδου καὶ ἐνταῦθα
 ἡ ἰσχὺς τῆς συνηθείας, ἢ ὅποια δὲν ἦθελε βέβαια τεθῆ εἰς
 λόγον, ἂν δὲν εἶχε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου· πρὸς
 τούτοις ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν,
 ὅτι ὅλη ἡ ἁγία Σύνοδος παραινέει μὲ τοὺς λόγους τοῦ Εὐδο-
 σίου, νὰ κρατῶσιν οἱ πιστοὶ τὴν παραδεδομένην πίστιν·
 » καθὼς παρελάβετε παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐν

« τῆ κατηγήσει, καὶ ὅτι τὸ λουτρὸν ἐκλαμβάνομεν » ἀπὸ τοῦ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν, ὅτι οἱ τριακόσιοι δέκα καὶ ὀκτὼ ἅγιοι πατέρες ἐδέχθησαν τὰς παραδόσεις κατὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐδέχθησαν καὶ τὰς γραφάς.

Ἁγία καὶ οἰκουμένη ῥ'. Σύνοδος. « Ἐρίπαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναλθόντες ἅγιοι Πατέρες, μὴ ἀθετεῖσθαι » τὴν πίστιν τῶν πατέρων τῶν 318, τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς » Βιθυνίας συναλθόντων ». (κανὼν α.) Διὰ τὸ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄρισαν οἱ ἑκατὸν πενήτηκοντα ἅγιοι Πατέρες; δηλονότι ἡ διότι ἐγνώριζον τὰ νεομιθετημένα, ἢ ἀπὸ τῆν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων, ἢ οἱ ἀρχαῖοι πατέρες ἔλαβον ἀπὸ τὰ ἐκ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος; ἐὰν ἀπὸ τῆν παράδοσιν τῶν Ἀποστόλων, ἔχομεν τὸ ζητούμενον; ἐὰν ἀπὸ τῆν ἐμπνευσίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παρομοίως ἀπρδείκνυνται ἀληθῆ καὶ ψυχωφελῆ ὅσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὤρθησαν ἀπὸ τοῦ ἐν ἀρετῇ καὶ πίστει λάμπαντος Θείου Πατέρος. Ἄς ἀκούσωμεν καὶ τὰς λοιπὰς, αἱ ὁποῖαι πλέον σαφέστερα φέρουν μνήμην τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων.

Ἁγία καὶ οἰκουμένη γ'. Σύνοδος. « Καὶ τρίτῳ σοι διαμαρτυράμεθα γράμμῃ συμβουλεύσαντες ἀπέχεσθαι τῶν οὐ » τῶ σκαίων, καὶ ἐξεσραμμένων σου δογμάτων, ἃ καὶ φρονεῖς » καὶ διδάσκεις; ἀνελέσθαι δὲ τὴν ὀρθὴν πίστιν τὴν ταῖς » ἐκκλησίαις παραδοθεῖσαν ἐξ ἀρχῆς διὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. » (ἐπιστολ. συνοδικῆ πρὸς Νεσόριον) Ἰδοὺ καὶ ἡ περὶ τούτου γνώμη τῶν ἐν Ἐφέσῳ συναθροισθέντων διακοσίων πατέρων.

Ἁγία καὶ οἰκουμένη δ'. Σύνοδος. « Ταῦς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων καθ' ἑκάστην Σύνοδον, ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέν » τας κανόνας κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν. » (κανὼν α.) διὰ τῆ; Ὁ-

τι ὅσα ἐθέσπισαν, τὰ περισσότερὰ ὑπάρχον ἐκ τῆς παραδόσεως; διὰ τῆ; διότι. » οὐ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ » ἐμὸν ὄνομα, (λέγει ὁ Χριστός) ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. » Ἰδοὺ καὶ τῶν ἐξακοσίων τριάκοντα ἐν Χαλκηδόνι συναλθόντων Πατέρων ἡ περὶ τούτου γνώμη. Ἁγία καὶ οἰκουμ. ε'. Σύνοδος. « Ὁ Κύριος τῆς δόξης φυλάξῃ τοῦ; εὐσεβεῖς καὶ ζη » λωτάς, καὶ φύλακας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἦν παραδε » δώκασιν ἡμῖν οἱ προλεχθέντες ἅγιοι πατέρες ἡμῶν. » καὶ » κατωτέρω. » Διὰ ταῦτα τοιγαροῦν τοῖς τε τῶν ἁγίων ἡμῶν » πατέρων ἐπόμενοι ψήφοις, καὶ τοῖς εὐαγγέλοις τε καὶ » Πατρικαῖς ἀκολουθοῦντες Θεσμοῖς » κτλ. (πράξι: 17' ἐν τῇ συνοδῷ: ἐπιστ: πρὸς Ἰουστ: αὐτοκρ:) ἐνταῦθα δεικνύεται ἦτις κοντὰ εἰς τὰ εὐαγγέλια εἶναι δεκτὰ καὶ αἱ ψῆφοι τῶν Πατέρων ὅσα ἐρμηνεύουσι τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις.

Ἁγία καὶ οἰκουμένη ζ'. Σύνοδος. « Ἐπίσκοπος, » ἢ πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀπο » στόλων τάξιν ποιῆτ, καὶ ὕδωρ οἶνον μιγνύς, τούτῳ τὴν » ἄχραντον προσάγει θυσίαν, καθαιρείσθω ὡς ἀτελῶς τὸ μυ » τήριον ἐξαγγέλιον, καὶ καινίζων τὰ παραδεδομένα (καν: λβ') » καὶ. » Χάριτι Θεοῦ ὀρίζομεν ἀκαινοτόμητάν τε καὶ ἀπραγμάτω » τον ὑπάρχειν τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν ἡμῖν, ὁπότε τῶν » αὐτόπτων καὶ ὑπηρέτων τοῦ λόγου τῶν θεοκρίτων ἀποστό » λων, ἔτι δὲ καὶ τῶν 318 ἁγίων καὶ μακαρίων Πατέρων τῶν » ἐν Νικαίᾳ συναλθόντων. (καν. α) Καὶ αὐθις. » ὀρίζομεν, ἀποστολικαῖς καὶ πατρικαῖς ἐπόμενοι παραδόσεσι, μὴ δεῖν » ἐν τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρα ἑβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, » καὶ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν. » (καν: κδ').

Ἁγία καὶ οἰκουμ: ἑβδόμη Σύνοδος. « Οὐσία γὰρ τῆς » καθ' ἡμῶν ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια ἡγου

» ἢ τῶν θεῶν Γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη. » (καν 6') Πόθεν δὲ θέλομεν λάβει τὴν ἀληθῆ τῶν γραφῶν ἐπιστήμην, εἰ μὴ ἀπὸ τὴν πατροπαράδοτον τῶν Ἀποστόλων ἐξηγήσιν;

Αὗται αἱ ἄγιοι καὶ οἰκουμενικαὶ τῶν πατέρων Σύνοδοι θεσπίζουσι περὶ τῶν παραδόσεων, αἱ ὁποῖαι καὶ εἰς τὰ πρακτικὰ καὶ εἰς τοὺς κανόνας των μυριάκις ἀναφέρουσι, ὅχι ὁμιλοῦντες οἱ θεῖοι Πατέρες μὲ πάθος, ἢ διὰ τὸ ἴδιον κέρδος, ἀλλὰ φωτιζόμενοι ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ συναθροισμένοι εἰς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τούτων πάντων τελευταῖον δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι:

1. Ὅτι ἐπικράτησεν εἰς τοὺς πρὸ τοῦ νόμου θεῖους ἄνδρας καὶ ἱερὸν καὶ θεοφιλῆ, 2: ὅ, τι παρομοίως ἐπολιτεύθη εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἕως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὸν νόμον, 3. ὅ, τι ἐκυρώθη ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, 4. ὅ, τι ἐκηρύχθη διὰ μέσου τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος, 5. ὅ, τι ἐβεβαιώθη ἀπὸ ὅλων τοὺς ἁγίους πατέρας, 6. ὅ, τι ἐπεκυρώθη ἀπὸ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἶναι ὅλα ἀληθέστατα, καὶ βεβαιότατα, καὶ ψυχοφελέστατα, ἐπειδὴ ὁ ἄγραφος τοῦ Θεοῦ λόγος, ἴσχυον αἱ παραδόσεις, καθ' ὅλα εἶναι κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπεδείξαμεν τρόπον.

Ἄρα ὁ ἄγραφος λόγος τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει ἀληθῆς, βεβαιότατος, καὶ ψυχοφελέστατος.

Ὁ ὁπισθεν ἐν τῇ 141 σελίδι στίχ. 16. ἀναφερόμενος ἐκκλησιαστικὸς κανὼν εἶναι ὁ οὗ Ἀπόστολικός· διατί δὲ ἀνομάζει αὐτὸν ἡ ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Ἁ. Σύνοδος Ἐκκλησιαστικόν, ὅρα Ἐδάγ. Σάλπ. περιόδ. α. σελ. 332.

Ἀπόκασμα τοῦ Γ'. Λόγος περὶ πίστεως, περὶ ἁγιότητος καὶ μεταβολῆς τῶν ἡθῶν.

Οἱ μικροὶ ἄνθρωποι, λέγει διδάσκαλός τις μέγας, τῆς Ἐκκλησίας, μὲ μεγάλα μέσα κατορθώνουσι μεγάλα πράγματα, καθὼς βλέπομεν νὰ κάμνωσιν οἱ περισσότεροι Βασιλεῖς τῆς γῆς. Οἱ μεγάλοι ἄνδρες μὲ μικρὰ μέσα κατορθώνουσι μεγάλα ἐπιχειρήματα· ἀλλὰ μόνος ὁ Θεὸς χωρὶς κανένα μέσου, ἢ μὲ ρεῖσα ἐκ διαμέτρου ἐναντία καὶ ἀκατάλληλα κατορθώνει τὸ πᾶν. Ἐποίησε τοῦτο εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, ὅταν ἀπὸ τοῦ οὐδεν ἐξήγαγε τοῦτο τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν θέατρον τοῦ παντός· καὶ ἀνανέωσε πάλιν τὸ αὐτὸ θέαμα, ὅταν ἐσφάθησεν τὴν Ἐκκλησίαν του· καὶ ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς πολυθείας, τῆς ἀσεβείας, καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἠντλησεν ἀγγελικὴν ἁγιότητα, καὶ ἦθη τὰ πλεον ἐνάρετα, τὰ πλεον οὐράνια καὶ λαμπρά, περὶ τῶν ὁποῖων σήμερον θέλω σοῖς ὁμιλήσαι ἐλίγον.

Τὶ ἀξιοθαύμαστον θέαμα, ὅταν ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς ἱστορίας τὴν ἑλληνικὴν κατὰστατικὴν καὶ θεολογικὴν καὶ ἠθικὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν εὕρισκεται ἡ κόσμος, ὅταν οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἐδαγγελίου ἐπεχειρήσθησαν τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μεταβολὴν του! Ὅλα τὰ πάθη, ὅλαι αἱ προλήψεις, ὅλαι αἱ δαισιδαμονίαι, ὅλαι αἱ καταχρήσεις, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὅλα τὰ κακὰ ἐβασίλευον εἰς τὸν καιρὸν τῶν Ἀποστόλων. Ὅλοι οἱ τότε ἱστορικὸι συμφαινοῦν εἰς τὴν μεγίστην διαφθοράν, ἥτις πάνταχού εἶχε στερημένον τὸν θρόνον τῆς εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις τῶν πολιτῶν, καὶ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν τὰ ἦθη τοῦ καιροῦ ἐκείνου νὰ μὴ ἦναι εἰς τοιαύτην ἑλληνικὴν κατάστασιν, ὅταν τὰ πάθη δὲν εἶχον κανένα χαλινόν, ἀλλὰ μάλιστα ἰθεοποιούντο καὶ

ελατρεύοντο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους; Πανταχοῦ ἐπρόσφερον τῆς λατρείας τῶν εἰς τοὺς πλέον παρανόμους καὶ ἀσελεγῆς Θεούς. Ὅλοι γνωρίζετε εἰς ποῖαν ὑπόληψιν μεταξὺ αὐτῶν ἦτον ὁ Ζεὺς, ὅστις ἐλατρεύετο ὡς πατὴρ θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν, καὶ πόσας μοιχείας καὶ κλεψιγαμίας ἐποίησε κατὰ τοὺς ποιητὰς καὶ Θεολόγους τῶν οὗτος ὁ μέγιστος Θεός τῶν. Ὁ Ἑρμῆς ἦτον ὁ προστάτης τῶν κλεψίων, καὶ τῶν ψευδολόγων Ἰητόρων. Ὁ Βάκχος ἦτον ὁ Θεὸς τῆς κρεπάλης καὶ τῆς μέθης. Ἡ Ἀφροδίτη ἦτον ἡ Θεὰ τῶν πλέον αἰσχρῶν καὶ βδελυρῶν παθῶν, καὶ ἐλατρεύετο μὲ πρᾶξεις τὰς πλέον ἀσελγούς καὶ ἀναξίας λογικῶν ἀνθρώπων. Τοιαῦτη ἦτον τῶν εἰδωλολατρῶν ἀπάντων ἡ θρησκεία καὶ ἡ Θεολογία. Καὶ ἐὰν οἱ Θεοὶ τῶν τότε ἀνθρώπων εἶχον τοιαῦτα ἦθη, ποῖα ἐμελλον νὰ ἦναι ἐκεῖνα τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐφιλοτιμοῦντο νὰ μιμηθῶσι τοιοῦτους Θεούς; Καὶ μὴ στοχασθῆτε, ὅτι τοιαύτη θρησκεία καὶ τοιαύτη ἠθικὴ ἐξασίλευε μεταξὺ βαρβάρων λαῶν, καθὼς ἐνόμιζον οἱ Ἕλληνες τοὺς Πέρσας, τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Βαβυλωνίους, τοὺς Μήδαις, καὶ ἄλλους τοιοῦτους, ἀλλὰ τοιαύτην θρησκείαν καὶ τοιαύτην ἠθικὴν εἶχον οἱ πλέον πεπαιδευμένοι καὶ πεπολιτευμένοι λαοὶ, καθὼς οἱ σοφοὶ Αἰγύπτιοι, οἱ πρόγονοὶ ἡμῶν οἱ Ἕλληνες, οἱ τόσον παρὰ πᾶσι πεφημισμένοι, οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες μὲ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἐμπειρίαν ἐκυρίευσαν ὅλην τὴν οἰκουμένην. Πρὸς τοιοῦτους λοιπὸν ἀνθρώπους, μὲ τοιαῦτα φρονήματα ἀνατετραμμένους, εἰς τοιαύτας πράξεις ἀνασχολουμένους, καὶ ἔχοντας τοιαύτην ἠθικὴν, ἐκήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι εὐθερώς καὶ ἀναφανδόν, καὶ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἐπὶ δομάτων τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας. Καὶ αὐταὶ ἀληθείαι αὐτῶ ἠαρσαλίως κηρύττονται μετέβαλλον τοὺς θηριώδεις, τοὺς αἰμοδιόρους, τοὺς ἀσώτους καὶ ἀσελεγῆς ἀνθρώπους εἰς ἐπιγαίους

ἀγγέλους, καὶ εἰς ἄνδρας ἐνάρτους καὶ θαυματουργούς. Εἶναι τῶντοι ἀξία θαυμασμοῦ ἢ περιγραφῆς, τὴν ὁσίαν ἐκάρη καὶ τὴν σήμερον ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, τῶν ἀγίων ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν πρώτων Χριστιανῶν, τῶν ἐξ Ἰουδαίων καὶ εἰδωλολατρῶν ἐπιστραφάντων πρὸς τὸν Κύριον. Ἡ εὐαγγελικὰ ἀληθεῖαι κηρυττόμεναι εὐθερώς καὶ γνησίως εἰς αὐτούς, ὅχι μόνον δὲν τοὺς ἐπρόξηνσαν ἀπέχθειαν καὶ ἀποστροφήν, ἀλλ' ἔκαμαν τοιαύτην ἐντύπωσιν εἰς τὰς καρδίας των, ὥστε ὅλοι οἱ πιστεύσαντες ἤρπασαν καὶ τὴν πρῶτην ζωὴν, καὶ τὰ πρῶτερον ἦθη τῶν καὶ φρονήματα, καὶ ἔζουν ζωὴν ἀδελφικὴν, καὶ κατὰ πάντα σύμφωνον μὲ τοὺς κανόνας τοῦ εὐαγγελίου. Ὅταν ἤκουον ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου τὰ αἰώνια καὶ ἀνέκφραστα ἀγαθὰ τῆς οὐρανόου βασιλείας, τὰ τρομερὰ καὶ ἀτελεύτητὰ κολαστήρια τοῦ ἄδου, τὸν κίνδυνον τοῦ πλούτου καὶ τῶν ποσεικαίων πραγμάτων, αὐταὶ αἱ οὐράναι ἀληθείαι ἔκαμαν κατὰ πρώτην φοράν τάσιν ἐντύπωσιν εἰς τὰς καρδίας των, ὥστε ἐπέωλον τὰ ὑπάρχοντά των, καὶ τὰ ἀργύρια τὰ ἔβατον εἰς τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ ὅλας τὰς κοσμικὰς φροντίδας, καὶ νὰ καταγίνωνται ἐλοτελῶς εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ εἰς τὰ Θεῖα. Ἐκ τούτου ἠμπορεῖτε εὐκόλως νὰ καταλάβητε πόσον μακρὰν ἦτον ἀπ' αὐτοῦ, αἱ ἀδικίαι, οἱ ὄλοιοι, οἱ τόκοι, τὰ ψεῦδη, καὶ τόσα ἄλλα ἀπειρὰ κακὰ, προερχόμενα ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν συγχάκις ἐσυναζόντο εἰς ἓν, διὰ νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ κοινωνοῦν τὰ πανάχραντα Μυστήρια, τὰ ὁποῖα κοινῶς καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ λαϊκοὶ καὶ ἱερωμένοι, μετὰ τὴν ἱερὰν Λειτουργίαν ὅλοι ἐμετελάμβανον μὲ ἄκραν εὐλάβειαν, μὲ φόβον, μὲ πίστιν, μὲ ἀγάπην, καὶ μὲ μεγίστην εὐταξίαν. Ὁ Ἀρχιερεὺς,

δοτις ἄτοι καὶ ὁ λειτουργὸς, μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοὺς ἔκα-
μνεν εἰς λόγον ἠθικῶν, συμβουλευῶν εἰς αὐτοὺς πατριω-
τικῶς δέοντα, κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἡ ἀγιότης, ὁ ζήλος, ἡ
ἀφιλοκέρδεια, καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι ποιμαντικαὶ ἀρεταὶ τοῦ ποι-
μένου φροδοῦν καὶ ἡγιάζον τὸ ποιμνιον, καὶ ἔλαμπον οἱ
λόγοι τῶν τὰς μεγαλητέρας ἐντυπώσεις, καὶ ἐπροξένουν εἰς
αὐτοὺς τὰ θαυμασιώτερα ἀποτελέσματα. Μετὰ τὴν λειτουρ-
γίαν ἐμετελέμβανον ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἱερωμένοι ἐντός
τοῦ βήματος, καὶ ἔπειτα ἔξω τοῦ βήματος ἐμετελέμβανον
οἱ μοναχοὶ, οἱ γέροντες, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνδρες κατὰ τὴν ἡλι-
κίαν τῶν, ἠκολούθουν δὲ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες μετὰ τὴν
αὐτὴν εὐταξίαν. Δὲν ἠκούετο εἰς τὸν καιρὸν τῆς κοινωνίας ἡ
παραμικρὰ ταραχὴ, ἀλλὰ πανταχόθεν ἀντήχουν κατασκευ-
καὶ ψαλμωδία, αἱ ὑποῖαι συνέτριβον καὶ ἡγιάζον τὰς καρ-
δίας, καὶ δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐφρασύνης ποταμηδῶν ἔτρεγον
ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν ἀναπηγάζοντα ἀπὸ τῆς ἀγίας καὶ
καθαρᾶς ψυχᾶς τῶν. Καθ' ἑκάστην ἀνευρίνετο τὸ αὐτὸ λέ-
μα, καὶ ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἠδύχοντο εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ
ἐτελειοποιούντο. Τὸ σῶμα καὶ τὰ ἄλλα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἁ-
ξίως μεταλαμβάνοντες, τοὺς μετέβαλεν εἰς ἐπιεικίους ἀγγε-
λοὺς, καὶ ἔλαμπεν εἰς τὰ αὐτῶν πρόσωπα μία πνευματικὴ
ἀνεκφραστὸς ἀγαλλίασις, ἣτις σαφέστατα ἐμαρτύρει τὴν κα-
θαρότητα τῆς συνειδήσεώς τῶν. Οἱ λόγοι τῶν ἦσαν πνευμα-
τικοὶ καὶ οὐράνιοι, αἱ πράξεις τῶν θαυμασταὶ καὶ ἅγιοι. Τὰ
φρονήματα τῶν ἀγγελικὰ, καὶ τὰ ἦθη τῶν θεῖα. Ἡ φήμη τῶν
καὶ τὰ αὐτῶν παραδείγματα φροδοῦν καὶ τοὺς ἀπίστους,
καὶ τοὺς παρεκλίνοντες εἰς τὸ εὐλαβῶνται, καὶ εἰς τὸ εὐφρα-
νταί, ἐν ᾧ πάλιν διὰ τέλη πολιτικῶς τοὺς κατέτρεγον. Οἱ
φρονιμώτεροι ὁμῶς ἀπ' αὐτοῦ μὴ δουράμενοι εἰς ἀντιστάθαι-
σιν εἰς τοιοῦτον λαμπρὸν φῶς τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀγάπης

τητος, ἀφίαν τὰς προλήψεις καὶ τὰ πάθη τῶν, κατεφρόνουν
γενναίως ὅλα τὰ πρόσκαιρα καὶ πολλάκις καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν,
καὶ εἰς πλῆθος ἔτρεγον εἰς συσσωματωθῆσι μετὰ τοιοῦτους γεν-
ναίους ἄνδρας, καὶ εἰς μεθέξωσιν ἀπὸ ταῦτα τὰ οὐράνια καὶ
ἀληθινὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν, καὶ τὴν κοινωνίαν κατεγίνοντο ἔ-
λοι εἰς τὰ ἔργα τῶν. Κάνει δὲν ἦτον χωρὶς ἔργον, διότι ἡ-
ξουρον, θεὶ ἡ ἀργία καὶ ἡ ἀκνηρία εἶναι ἡ πηγὴ ὄλων τῶν
κακῶν, καὶ ἔμαθον ἀπὸ τὸν Ἀπόστολον, θεὶ ἡ ἀργία μὴ
ἐσθιέτω. Πάντοτε ἐπληροῦντο ὀλιγωτέρων ἀπὸ τοὺς κόπους
τῶν, μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἀπίστους διὰ εἰς τοὺς ἀκοδομῶσασαι
μετὰ τὴν αὐτῶν ἀφιλοκέρδειαν. Πότε δὲν ἠκούετο ἀπὸ τῶν στό-
ματων ψεῦδος. Ὁ κόσμος ἀπ' αὐτοῦ τοὺς ἐγνώρισεν εἰς τοιοῦ-
τοὺς εἶχεν ὄλον τὸ θάρρος πρὸς αὐτοὺς. Καὶ ὁ Κύριος κλύ-
σεν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τῶν, καὶ μετὰ ὀλίγους κόπους καὶ φρον-
τίδας εἶχον ἀφθόνως τὰ ἀναγκαῖα καὶ διὰ τὰς οἰκογενείας
τῶν καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενεῖς ἀδελφοὺς τῶν. ἔκα-
μνον μεγάλας ἐλευμοσύνας καὶ ἐκδουλεύει εἰς τοὺς εἰδω-
λολάτραις, μάλιστα εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῶν καὶ εἰς ἐκείνους, ὀ-
φτινες πλέον σκληρῶς καὶ ἀπανθροῦσας τοὺς κατέτρεγον. Εἰς
καίρῳ καὶ τῶν πλέον δεινῶν ἀσθενῶν, ἐν ᾧ τοὺς ἀφῆσαν
οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι τῶν, οἱ Χριστιανοὶ μόνοι, τοὺς ὀ-
πίστους τόπον σκληρῶς ἐτυράνουν καὶ ἐφρόνουν, ἦτον τριγύ-
ρω εἰς αὐτοὺς καὶ ἔβαλλον ἐκουσίως εἰς φακερὸν κίνδυνον τὴν
ζωὴν τῶν, διὰ εἰς τοὺς δουλεύσασαι, διὰ εἰς τοὺς παρηγορή-
σασαι, καὶ διὰ εἰς τοὺς παραμυθεῖσασαι τὰ ἀναγκαῖα. Πολλοὶ
ἀπὸ τοῦ Χριστιανούς εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐγίνοντο ὄ-
μα τοῦ ἠρωτισμοῦ τῶν, καὶ ἀπέθνησκον ὑπερηφανῶς μετὰ τὴν
αὐτῶν θάνατον, ἐλπίζοντες βεβαίως, ὅτι ὄλων ἀπόλαυσαι
τὴν οὐράνιον βασιλείαν, διὰ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ πληρώου

εθυσίαζον τὴν ζωὴν. Καὶ ἔκαμαν ὅλα ταῦτα διὰ νὰ ἐκπλη-
 ρώσωσι τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον μᾶς προστάζει νὰ
 ἀγαπῶμεν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, νὰ παρακαλῶμεν καὶ νὰ βοη-
 θῶμεν τοὺς διώκοντας ἡμᾶς καὶ νὰ νικῶμεν τὸ κακὸν μὲ
 τὸ καλόν. Οὕτως ἐξετέλουν τὴν κορωνίδα τῶν ἀρετῶν, τὴν
 ἀγάπην, καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦ Εὐαγγελικοῦ νόμου, ὅστις
 μᾶς διδάσκει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντων, καὶ νὰ
 θυσιάζωμεθα διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ πλησίου· οὕτως ἐφρό-
 νουν, καὶ οὕτως ἐπολιτεύοντο οἱ ἅγιοι ἡμῶν πρόγονοι, οἱ
 Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κό-
 σμου διὰ τόσους αἰῶνας· οὕτως ἐκοδόμησαν, ἐπέστρεψαν
 καὶ ἠγάσαν τὸν κόσμον. Δὲν ἦτον ἀγαθοεργία, τὴν ἁπλῆν
 νὰ μὴ ἦσαν οἱ πρῶτοι γὰ τὴν προβάλουν, ἢ περιχαρῶς νὰ
 συντρέξουν. Δὲν ἦτον κοινὸν καλόν, διὰ τὸ ὁποῖον νὰ μὴ
 ἦσαν ἐτοιμοὶ εἰς κάθε περίστασιν νὰ θυσιασθῶσι. φαίνεται,
 ὅτι δὲν ἔχουν παρὰ διὰ νὰ εὐεργετήσωσι καὶ νὰ ὠφελήσωσι
 τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ μόνη φιλοτιμία ἦτον, ποῖος νὰ κάμῃ
 περισσότερα καλὰ εἰς τοὺς ἄλλους. Ποῖος νὰ εὐχαριστήσῃ
 περισσότερον τὸν πλησίον. Ποῖος νὰ ὑποφέρῃ περισσότερους
 κόπους, περισσότερας βλαπένους, περισσότερας καταδρομὰς
 διὰ τὴν θρησκείαν, διὰ τὸ γένος, διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Αἱ
 ὅλους ἐφρόντιζον, πλητὴ τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ ὁ Θεὸς εἰς ἀν-
 ταμοίην τοὺς ἐχάριζεν ἀφθόνως τὰς θαίνας τοῦ χάριτος, τὰς
 οὐράνιους ἀρετὰς, καὶ τὰς προσκαιροὺς καὶ αἰώνιους, εὐλογίας.
 Διὰ τοῦτο καὶ ὅλοι αἱ ἀρεταὶ ἐλαμπόν εἰς αὐτοὺς ἦσαν ἀγα-
 θοὶ πατέρες, ἐνάρετοι πολῖται, εὐθεῖς, ὑπήκοοι, σεβαστοὶ γέ-
 ροντες, σφύροντες γυναῖκες, σεμνοὶ νέοι, τέλειοι Χριστιανοί.
 Δὲν ἤθελον τελειῶσαι ποτέ, ἐὰν ἤθελον νὰ ἐπαρθεύσω τὰς
 ἀμμήτους ἀρετὰς, καὶ νὰ περιγράψω τὸν ἐνάρετον βίον τῶν
 ἁγίων προγόνων μας. Πολλὰκις σὰς ὠμίθησα περὶ κούτων,

καὶ ποτὲ δὲν θέλω παύσαι ἀπὸ τοῦ νὰ σὰς τὸ ἀνακαλῶ εἰς
 τὴν μνήμην, διότι δὲν μὲ φαίνεται δραστηριώτερον μέσον
 ἀπὸ τοῦτο πρὸς διόρθωσιν τῶν ἡθῶν μας, καὶ πρὸς πνευμα-
 τικὴν μας βελτίωσιν.

Ὅσον κατεγίνοντο εἰς τὰς ἀρετὰς, ἄλλο τόσον ἦσαν ἀπο-
 μεμακρυσμένοι ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας, τὰς ὁποίας ἐφροῦντο
 καὶ ἐφευγον ὡς τὰ μεγαλύτερα κακὰ, καθὼς εἶναι τῶ ὄντι.
 Ἀπέφευγον μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν ὅλας τὰς αἰτίας. Ποτὲ
 δὲν ἐφαίνοντο εἰς κοσμικὰ θεάματα, εἰς ματαίαις διασκεδά-
 σεις, εἰς θεάτρα, εἰς χοροὺς, εἰς παιγνίδια, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦ-
 αὐτὰ πονηρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα φρονίμως ἐνδομίζον πηγὴ καὶ
 αἰτία πάσης διαφθορᾶς, καθὼς ἡ πείρα καθ' ἑκάστην μᾶς
 τοῦ διδάσκει. Πάντοτε τὰ ἐμίσουν καὶ τὰ ἀπέφευγον, μάλι-
 στα εἰς τὰς ἐρήτας, τὰς ὁποίας ἐβράζον πνευματικῶς καὶ
 θαίως, καταγινόμενοι εἰς πρόσσυζος, εἰς ἰορᾶς μελέτας, καὶ
 εἰς πνευματικὰς συναναστροφάς. Τὰ φορέματα, ἡ τροφή, αἱ
 οἰκίαι, τὰ σκεύη, τὰ ἔξοδα, ὅλα ἐγίνοντο κατὰ τοὺς κανόνας
 τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ πανταχοῦ ἐφαίνετο ἡ Χριστιανικὴ ἀ-
 πληότης καὶ πτωχεῖα, φεύγοντες μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν τὴν
 μεγαλοπρέπειαν, τὰς πολυτελείας, τοὺς νεωτερισμοὺς, τὰς
 φαντασίας, τὰς ματαιότητας, καὶ τὰς πομπὰς τοῦ κόσμου·
 εἰς τρόπον ὥστε ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον Χριστιανὸς νὰ ἐβρεθῆ
 εἰς ἐκείνους τοὺς μακαρίους αἰῶνας εἰς κοσμικὰ θεάματα, ἢ
 νὰ καταγίνηται εἰς τὰ ματαίαια τοῦ κόσμου, καὶ ὅλοι ἐγνωρί-
 ζον ἀμέσως ἀπὸ τὰ φορέματα, ἀπὸ τὴν πολιτείαν, ἀπὸ τοὺς
 λόγους, ἀφ' ὅλα τοὺς Χριστιανούς, καὶ τοὺς διέκρινον ἀπὸ
 τὰς ἄλλας θρησκείας, καὶ ἐλαμπε τῶντι τὸ φῶς τῶν ἀρε-
 τῶν των ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Κυ-
 ρίου, ὥστε ἀναγκάζοντο καὶ ἀκουσίως τὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ
 τοὺς σέβωνται, καὶ νὰ δοξάζωσι τὸν Κύριον.

Ἰδοὺ ποίαν μετεβολὴν ἦθῶν ἐπροξένησεν ἡ ἱσραήλ μας πίστις εἰς τὸν διεσθαρμένον καὶ ἀσεβῆ κόσμον. Τίς ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ ταῦτα πάντα, καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὰ φρονήματα, τὰ ἦθη, τὴν πολιτείαν, τὰς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων; Καὶ νὰ μεταβάλλῃ ταῦτα ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀπὸ τὴν διασθορὰν, εἰς τὴν ἀγιότητα, ἀπὸ τὴν βλάβην τῆς ἀσελείας εἰς τὸν καθάρωναν τῶν ἀγαθῶν πρᾶξιν; Τίς ἐδύνατο νὰ κἀμῆ τοιαύτας θυρακασίας, μεταβολὰς εἰς τούτους μυριάδας ἀνθρώπων ὄλων τῶν τάξεων, καὶ ὄλων τῶν κλιμάτων, διὰ τούτου αἰῶνα; Τίς ἄλλος ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ ταῦτα, παρὰ ὁ Παντοδύναμος Κύριος, ἡ οὐράνιος αὐτοῦ διδασκαλία, καὶ τὸ ὕψος τῶν ἰσχύων του ἀρετῶν καὶ παραδειγμάτων; Καὶ μὴ νομίζετε, ὅτι ταῦτα τὰ ἐνάρετα ἦθη τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἐστάθησαν ὀλιγοχρόνια καὶ περιορισμένα εἰς τινὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ὁχι, ταῦτα ἐφαίνοντο εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης, εἰς τὰς λαμπροτάτας πόλεις, παρομοίως κατὰ καὶ εἰς τὰς πλέον ἀβάτους ἐρήμους, καὶ διήρκεσαν εἰς ὅλην τὴν αὐτῶν γενεογέννησιν δι' ἐξ ὀλοκλήρου αἰῶνα, καὶ ἠκολούθησαν μετὰ ταῦτα νὰ φαίνωνται διάφοροι ἅγιοι ἄνδρες εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις, ἐν καὶδὸχι τόσον ὡς πρότερον, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισεν ἡ ψυχρότης μεταξὺ τῶν Ὀρθοδόξων. Πλὴν δὲν ἤρχισαν νὰ διαφθείρονται, παρὰ ἀφ' οὗ ἄφησαν τὴν πνευματικὴν μελέτην, καὶ ἐπομένως τὴν πολιτείαν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅσον κατεγίνοντο εἰς τῶν εἰδωλολατρῶν τὴν πολιτείαν, τόσον ἐμιμνήοντο τὰ φρονήματα καὶ τὰς πράξεις τῶν καὶ ὅσον εἰς ταῦτα ἐπροχώρουσαν, τόσον παρέβλεπον τὴν μελέτην τῆς ἱερᾶς μας πίστεως, καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ Εὐαγγελίου ὀλίγον κατ' ὀλίγον λησμώνησαν τὰς μεγάλας ἀρετὰς τῆς πίστεως. Δὲν ἐθυμῶντο πλέον, ὅτι εἶναι ξένοι εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ὁ Κύριος μα-

κρῖνει τοὺς πᾶσχοντας, καὶ τοὺς τεθλιμένους· ὅτι ἡ πατρίς μας εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἡ γῆ εἶναι τόπος ἐξορίας, βρασίων καὶ θλίψεων διὰ τοὺς Χριστιανούς· λησμώνησαν ὅλα ταῦτα, καὶ ἤρχισαν νὰ μιμνήσκωνται πάλιν τὰ φρονήματα, τὰς πράξεις, τὰς ματαιότητας, τοὺς νεωτερισμούς, καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ κόσμου, τὰ ὅποια ὅλα ἠρνήθησαν πανδημῶς εἰς τὸ ἱερὸν βᾶπτισμα τὸ κακὸν καὶ ἐκάστην ἐπροχώρει, καὶ ἀνεπαύθητος εἰσχώρησεν εἰς τοὺς πολλούς, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους, καὶ τότε ἔγινε καὶ γενικὸν καὶ ἀθεράπευτον. Ὅθεν καὶ οἱ φύλακες τῆς Ἱερουσαλὴμ ἄρχισαν νὰ κοιμῶνται, οἱ ποιμένες νὰ σιωπῶσι, . . . καὶ τὸ πᾶν νὰ ἀναγγέλλῃ φθορὰν καὶ θάλασρον. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ σήμερον εὐρισκόμεθα, καὶ δὲν εὐρίσκω ἄλλον τρόπον θεραπείας εἰς ὅλα μας τὰ δεινὰ, παρὰ ὅλοι ἡμεῖς, μάλιστα οἱ ἱερωμένοι, μιμούμενοι τὴν γενεογέννησιν τῶν Ἀποστόλων νὰ κηρύττωμεν καὶ νὰ λέγωμεν εἰς τοὺς ἄλλους καθεὶς, τὸ κατὰ δύναμιν αἰῶν, καὶ ἐκ δυνάμεων, τὰς εὐαγγελίους ἀληθείας, διὰ νὰ διαφύσωμεν οὕτω τὰ ἐλαττώματά μας, διὰ νὰ νικήσωμεν τὰ πάθη μας, καὶ διὰ νὰ ζήσωμεν Χριστιανικῶς καὶ ὁσίως.

Ἄς ἀγωνισθῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, καθεὶς τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τοῦτο τὸ ψυχωφελὲς καὶ σωτηριῶδες ἔργον. Ἄς λέγῃ ὁ καθεὶς ἐλευθέρως εἰς τὸν πλησίον τὴν ἀλήθειαν. Ἄς ἀφίσωμεν τὰς ὑποκρίσεις, τὰς ὑπολόγητας καὶ τὰ ψεύδη. Ἄς συνηθίσωμεν τὰ ὦτα μας νὰ ἀκούωσι τὴν γλυκυτάτην φωνὴν τῆς ἀληθείας. Ἄς σεβώμεθα καὶ ἄς τιμῶμεν ὅλους ἐλευθέρως, καὶ θέλωμεν ἰδεῖ ἐντὸς ὀλίγου μεγίστην μεταβολὴν τῆς διαγωγῆς ἡμῶν. Ἄς ἐθυμηθῶμεν πάντοτε, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ Θεός, καὶ ὅτι αὐτὴ μόνη ἐφώτισε καὶ ἠγίασε τὸν κόσμον. Ἄς μελετῶμεν ἁδια-

κόπως, καὶ ὡς μιμώμεθα τὸ κατὰ δύναμιν τὰ λαμπρὰ πα-
ραδείγματα τῶν ἁγίων προγόνων μας. Ὡς τιμῶμεν καὶ ὡς
ὑπακούωμεν μετ' ἄκραν εὐλάβειαν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ
τὰς διαταγὰς τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια συντείνουν πρὸς τὴν
ἡμετέραν ἐντέλειαν καὶ σωτηρίαν· καὶ θέλετε ἴδειν νὰ ἀνα-
νεοθῶσιν αἱ λαμπραὶ ἡμέραι τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, νὰ
λάμπῃ ἡ εὐφροσύνη καὶ ἡ χαρὰ εἰς τῶν Ὁρθοδόξων τὰ πρά-
σωπα, καὶ νὰ μᾶς χαρίζῃ καὶ ὁ Θεὸς ἀφθόνως καὶ τὰς προσ-
καίρους καὶ αἰωνίους ἀνταμοιβὰς του, τὰς ὁποίας θέλομεν
μάλιστα ἀπολαύσει εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν, ἧς γένοιτα
πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν. Ἀμήν.

*Περὶ τῆς προφητείας τῶν Προφητῶν καὶ τῶν
εἰδῶν αὐτῆς.*

Ἡ προφητεία εἶναι θεία ἔμπνευσις ἢ ἀποκάλυψις, ἥτις
φανερώνει ἡμῖν ὅσα εἶναι μακρὰν ἀπὸ ἡμᾶς· ἦτοι τὰ ἄδηλα,
ἢ διὰ τὸν τόπον, ἢ διὰ τὴν γνώσιν, ἢ διὰ τὸν χρόνον, με-
ἀμετάτραπετον πρόρρησιν καὶ ἀναντιρρήτου βεβαιότητα.

Τὰ δὲ εἶδη τῆς προφητείας κατ' ὄλου λαμβανόμενης, εἰσὶ
διάφορα· διότι ἢ μὲν εἶναι θεία καὶ πνευματικὴ, καθὼς ἡ ἀνώ-
τέρω τῶν θεοπνεύσιων Προφητῶν, ἢ δὲ δαιμονικὴ, καθὼς τῶν
Πυθίωνων (περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ἐμιλήσει κατωτέρω) ἢ
δὲ μέση ἀπὸ αὐτῶν, καθὼς ἡ τῶν Σιβυλλῶν· ἢ δὲ φυσικὴ
καὶ τεχνικὴ, καθὼς Ἑρμοῦ τοῦ Τρισμαγίστου, Ζωροάστρου
τοῦ Πέρσου, Ὀρφείως, Ἀεχέρως τοῦ Ἱπερβορείου, Ζαμόλ-
ξως τοῦ Γέτου, καὶ ἄλλων πολλῶν· ἢ δὲ κοινὴ, καθὼς τι-
νὲς ἐκ τοῦ πλήθους προλέγουσιν πολλάκις τινὰ γενησόμενα.

*Ποία εἶναι ἡ ἀληθὴς προφητεία καὶ εἰς ποίους
δίδεται.*

Κυρίως καὶ ἀληθῶς προφητεία εἶναι ἐκείνη, ἥτις δίδεται
ἀπὸ τῶν Θεῶν εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἐναρέτους καθὼς εἰς τοὺς
Θεοπεσίους Προφήτας καὶ ἄλλους θείους Προπάτορας, εἰς
τοὺς θεοπνεύστους Ἀποστόλους καὶ πολλοὺς τῶν Θεοφόρων
Πατέρων, ἢ καὶ εἰς τοὺς ἀναξίτους οἰκονομικῶς, καθὼς εἰς
τὸν Δάμαχ τὸν ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Κάλν. Διδίτι τινὲς τῶν
Πατέρων ἠρμήνευσαν τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸ μέλλον, ἐνερ-
γούσης, λέγοντες, τῆς χάριτος καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ, ἂν καὶ
δὲν ἦτον ἄξιος αὐτῆς. Παρομοίως καὶ εἰς τὸν Φαραῶ, Βα-
λαάμ, Ναβουχοδονόσωρ καὶ Καϊάφαν.

*Πόσοι καὶ ποιοὶ ἐρρημάτισαν ἀπ' ἀρχῆς οἱ ἀληθεῖς καὶ
ἅγιοι Προφῆται, οἱ ἄξιοι τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος,
καὶ ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, μέχρι τοῦ κηρύγμα-
τος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.*

Πρὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ἐρρημάτισαν ὁ Ἀδάμ, ὁ Ἐνώχ,
ὁ Νῶε, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μελχισεδεκ, ὁ Ἰακώβ, Ἰωσήφ ὁ Πάγκα-
λος, καὶ ὁ Ἰακώβ.

Μετὰ τὸν νόμον ἔρχονται οἱ κυρίως λεγόμενοι Προφῆται,
οἱ τὸ μέγα τῆς οἰκονομικῆς μυστηρίου καὶ τὴν ἀπολύτρωσιν
τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· μάλιστα προφητεύσαντες. Τοιοῦτοι
εἰσὶν οἱ ἐφεξῆς, (τῶν ὁποίων ἔχομεν τὰς θεοπνεύστους βί-
βλους.) Ὁ Μωϋσῆς, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, ὁ Σαμουὴλ, ὁ Δα-
βὶδ καὶ ὁ Σολομὼν. Ἐπειτα οἱ τέσσαρες μεγάλοι Προφῆται.
Ὁ Ησαΐας, ὁ Ἱερემίας σὺν τῷ Βαρούχ, ὁ Ἰεζεκιὴλ, καὶ ὁ Δα-
νιὴλ, καὶ δώδεκα οἱ μικρότεροι. Ὁ Ἰσηὲ, ὁ Ἰωὴλ, ὁ Ἀμμωῆς,

ὁ Ἀβδίας, ὁ Ἰωνᾶς, Μιχαίας ὁ Μορασθεύτης, ὁ Ναούμ, ὁ Ἀβακούμ, ὁ Σαφονίας, ὁ Ἀγγαῖος, ὁ Ζαχαρίας υἱὸς Βαραχίου, καὶ ὁ Μαλαχίας.

Ἐπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλοι, τῶν ὁποίων γίνεται μείρα ἐν ταῖς Θείαις Γραφαῖς. Καθὼς ὁ Γαδ, ὁ Νάθν, Ἀρχὸς ὁ Σιλωνίτης, ὁ Ἀδδὴ, ὁ Σαμαίας, ὁ Μιχαίας υἱὸς τοῦ Ἰαβέλ, Ἠλίας ὁ Θεοσβίτης, καὶ ὁ Ἐλισσαῖος.

Ἐν δὲ τῇ καιρῷ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἕτεροι τρεῖς. Ὁ Ζαχαρίας υἱὸς Βαραχίου, καὶ πατὴρ τοῦ Ἡερουδίου, Σουμῶν ὁ Θεοδόχος, καὶ Ἰωάννης ὁ Ἡρώδης.

Μετὰ τοῦ Μωυσάκου νόμον ἐξαρχήσαντες καὶ γυναῖκες Προφῆτιδες, αἵτινες ἱστοροῦνται ἐν ταῖς Θείαις Γραφαῖς· καθὼς Μαρία ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως, ἡ Δεβόρα γυνὴ τοῦ Ἀκαφιάδου, ἡ Ὀλδὰ μήτηρ τοῦ Σαλλὺ, Ἄννα ἡ μήτηρ Σαμουὴλ τοῦ Προφήτου, Ἐλισάβητ ἡ μήτηρ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἡ Ἄννα θυγατὴρ Φανουὴλ, καὶ πρῶτον αὐτῶν ἀνωτέρω ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος Μαρία ἡ Ἀειπάρθενος, τὴν ὁποίαν προσέδδεν ὁ Ἠσαΐας καὶ Προφήτην αὐτὴν ἐκάλεσε· (α) διότι καὶ αὐτὴ εἰς τὴν οὐράκιον καὶ θεογενεσάν αὐτῆς· φθὴν προφητεύουσα λέγουσα· « Ἴδου γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαροῦσι με πᾶσαι αἱ γυναῖκες. » (β) (ὁ γ), δηλοῖ ὅτι τῶν Ἑθνικῶν καὶ Ἰουδαίων, οὐδὲ τῶν ἄλλων Ἀρετικῶν τῶν μὴ μακαριζόντων αὐτὴν, ἀλλὰ τῶν Πιστῶν καὶ Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.)

Τὸ Θεῖον καὶ Πνευματικὸν Προφητικὸν χάρισμα ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ εἰς πολλοὺς πνευματοφόρους ἄνδρας μετὰ Χριστὸν κατὰ τὴν μέτρον τῆς δωρεᾶς τῆς θεοσεύσεως· ἐκάστου. Τοιοῦτοι ἐστάθησαν οἱ Θεοπνευστοὶ Ἀπόστολοι,

(α) Ἠσαΐ. Κεφ. 4—3.

(β) Δευκ. Κ. α. 18.

οἱ ὁποῖοι προφήτευσαν πολλὰ περὶ μελλόντων· οἱ ἰδίως ὄνομαζόμενοι Προφῆται, καθὼς ὁ Προφήτης Ἄγαθος. « Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθε τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας Προφήτης ὀνόματι Ἄγαθος » (α). Καὶ ὅσοι κατῆλθον μετ' αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Ἀντιόχειαν. « Ἐν ταῦταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων Προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν » (β) καὶ τινες ἄλλοι μαθηταὶ εἰς Τύρον· « οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον, διὰ τοῦ πνεύματος μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα » (γ). Ὅχι μόνον ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἠξιώθησαν τοῦ τοιοῦτου Προφητικοῦ χαρίσματος (ὡς καὶ αἱ πρὸ Χριστοῦ ὡς ἄνωθεν· καθὼς αἱ τέσσαρες παρθέναι θυγατέρες Φιλίππου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ. « Ταῦτα δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθέναι τέσσαρες προφητεύουσαι » (δ).

Τὸ δὲ προφητικὸν χάρισμα τῶν μετὰ Χριστὸν ἀρρένων καὶ θηλύων, προείπεν ὁ Θεὸς πολλὰ ἔτη πρότερον διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωήλ. « Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, (λέγει ὁ Θεός,) ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σὰρκα καὶ προφητεύουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὄψονται ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται » (ε). Κατὰ τὴν πρόβησιν ταύτην τοῦ Προφήτου Ἰωήλ ἠξιώθησαν τοῦ Προφητικοῦ τούτου χαρίσματος καὶ εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἀποστόλων ἐποχὰς ἔλων σχεδὸν τῶν αἰώνων μέχρι τῶν ἡμερῶν μας πολ-

(α) Πρ. Ἀπ. κβ. 10.

(β) Πρ. Ἀπ. ια 27.

(γ) Πρ. Ἀπ. κβ. 4.

(δ) Πρ. Ἀπ. κβ. 9.

(ε) Πρ. Ἀπ. Β' 17.

λοὶ θεοφόροι καὶ πνευματοφόροι ἄνδρες (α), οἱ ὅποιοι προεβίβαν πολλά μέλλοντα καὶ προφορικῶς καὶ ἐγγράφως, (τὰ ὅποια ἐπληρώθησαν εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν ἐντελῶς. Διάφοροι χροσμοὶ σώζονται εἰσέτι τινῶν ἐξ αὐτῶν, οἱ ὅποιοι καὶ ἀληθεύσαν καὶ ἀληθεύουσι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας). Ἄλλοι ἀμέσως ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος πεφωτισμένοι τὸν νοῦν· ἄλλοι ὀδηγούμενοι ὑπὸ Θεῶν καὶ Ἀγγελικῶν ἐμφάσεων, ἡ δὲ ἐκστάσεως, ἡ δὲ θράσεως, ἡ δὲ ἐνυπνίων, ἢ ἄλλως πῶς. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι λέγονται εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας θεόσοφοι καὶ πνευματοφόροι, ἄλλοι προφρατικοί, ἄλλοι διορατικοί κ.τ.λ.

Εἰς πάντας λοιπὸν τοὺς λαβόντας ἀξίως τὸ προφητικὸν χάρισμα ὡς ἄνωθεν, ἀρχαίους τε καὶ ὑστέρους, τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου ἐνέπνευσε τὰ νοήματα ὡς εἵπομεν. Ἐπειτα δὲ καθεὶς ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐνοῦσαν δύναμιν, ἔλεγον τὰ τοῦ Πνεύματος.

Ἐδόθη δὲ ἡ Προφητεία ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς κοινήν τῶν ἀνθρώπων ὠφέλειαν· διότι δύο πράγματα μανθάνομεν ἀπὸ αὐτῆν· τὴν θεογνωσίαν, καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν, τὰ ὅποια εἶναι συντελεστικά καὶ ποιητικά τῆς τελειότητος τῶν ἀνθρώπων. Ἡ μὲν θεογνωστικὴ μακρύνει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ σκότους τῆς ἀγνοίας καὶ τοὺς πλησιάζει πρὸς τὸν ἀληθῆ Θεόν, ἐμφαίνουσα τὰς τε ἄλλας οἰκονομίας αὐτοῦ, καὶ τὴν μεγαλλήτεραν ἀπὸ αὐτῆς· ἥτοι τὴν ἐν σαρκὶ τοῦ Υἱοῦ παρουσίαν. Ἡ δὲ ἐργασία τῶν ἀρετῶν, τὴν μὲν κακίαν κωλύει, τὰς δὲ Θεῆς ἐντολὰς ἐκπληροῖ. Ἐν συντόμῳ ἢ προαγόρευσις τῶν

(α) Τὸ δὲ ἀξίωμενον ὅτι μετὰ Χριστὸν πᾶς Προφήτης ψεύστης, κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον ἀληθεύει· ὅτι μετὰ Χριστὸν δὲν ἐπροφήτευσεν κανεὶς περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ βίσιου, καὶ πᾶς ὅστις ἤθελε προφητεῦσαι ἐν τοιαύτῳ, καὶ εἶναι καὶ λέγεται ὅχι μόνον ψεύστης, ἀλλὰ καὶ . . .

μελλόντων, λυπηρῶν ἢ χαροποιῶν, ρυθμίξει καὶ διορθώσει καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἦθη.

Περὶ τῶν Ψευδοπροφητῶν.

Εἰς τὰς ἡμέρας τῶν Προφητῶν τῶν ἀληθῶς ἐμπνευσθέντων παρὰ Κυρίου, ὡς λέγει ἡ Θεία Γραφή οἵτινες διακλυμένως Προφήται ὀνομάζονται, καὶ Προφῆται Κυρίου, καὶ ὄραντες, καὶ βλέποντες κ.τ.λ. Ἐχρημάτισαν καὶ ψευδεῖς Προφῆται, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ μὲν λέγονται Ψευδοπροφήται, οἱ δὲ Προφῆται τοῦ Βαβυλῶνος, καὶ Προφῆται τῶν Ἰσραήλ. μὲν τούτους συναριθμοῦνται καὶ οἱ Ἐγγαστρίμουθοι καὶ οἱ Πύθωνες καὶ οἱ Πυθίαι, αἵτινες εἶχον πνεῦμα Πύθωνος. Ἐκ τῶν Ψευδοπροφητῶν ὅσοι ἦσαν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς φαίνεται εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἄλλοι μὲν κατοικοῦντες εἰς Σαμάρειαν, προφήτευσαν ἐν τῷ Βαβυλῶνι, εἰδωλολάτραι ὄντες· ἄλλοι δὲ κατοικοῦντες εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἔλεγον ὅτι προφητεύουσιν ἐν τῷ ἀληθῆ Θεῷ καὶ ὅτι ἀπὸ αὐτῶν ἐπέμφθησαν, ἀλλ' ἐψεύδοντο. Οὗτοι οἱ Ψευδοπροφῆται πάντοτε σχεδὸν ἀντεφέροντο εἰς τοὺς ἀληθεῖς Προφήτας κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ὅταν οἱ ἀληθεῖς Προφῆται ἔλεγον ὅτι μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ πείνα, πόλεμος, αἰχμαλωσία, καὶ ἕτεροι ὅμοιοι παιδεῖαι διὰ τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ, τότε ἐκείνοι προέλεγον τὸ ἐναντίον· ἦτοι εὐθηνίαν, εἰρήνην, εὐτυχίαν, κ.τ.λ. ὡς γίνεται δῆλον ἀπὸ τὴν βίβλον τοῦ Προφήτου Ἱερεμίου.

Ἐγιναν προσέτι καὶ ἕτεροι Ψευδοπροφῆται ὡς ὁ Βαλαάμ.

Διὰ δὲ τοὺς Πύθωνες, οἵτινες καὶ Πυθωνικοί, καὶ Πυθίαι καλοῦνται, ὡς καὶ αἱ γυναῖκες Πυθίαι, καὶ Πυθωνικαί, γίνεται δῆλον εἰς πολλοὺς τόπους τῆς Παλαιᾶς Θεῆς Γραφῆς καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Νέαν.

Χρησμός περὶ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἀπὸ τοῦ
Μαρτερίου τοῦ Ἀπόλλωνος

Δὲν εἶναι ἀπαίσιον οὔτε ἐναντίον τῆς ἀληθείας ἂν ἡ Πυθία ὠμίλησε τὸν κάτωθι χρησμέν. Ἐπειδὴ ἡ προφητεία, ὡς ἄνωθεν εἴπομεν (σελὶς 159) δίδεται καὶ εἰς τοὺς ἀναξίτους οἰκονομικῶς, καθὼς εἰς τὸν Λάμεγ, Βαλαάμ, καὶ Καϊάφαν.

Λοιπὸν ὅταν ὁ Λύγουστος Οὐράβιος ἦλθεν εἰς τοὺς Δελφοὺς, καὶ θυσιάσας, ἠρώτησε τὴν Πυθίαν, τίς ἐμελλε νὰ βασιλεύσῃ ὑστερον ἀπὸ αὐτὸν, αὐτὴ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε:

« Παις Ἑβραῖος κέλλεται με Θεοῖς Μακάρεσιν ἀνάσσειν,
Τὸν δε δῶμον προλιπεῖν, καὶ αἰδὴν αὐθις ἰκέσθαι.
Λοιπὸν ἄπειθι σιγῶν ἐκ βωμῶν ἡμετέρων.

Δηλαδή· Παις Ἑβραῖος ὅστις βασιλεύει ἐπὶ τῶν Μακάρων Θεῶν μὲ διατάττει νὰ ἀφήσῃ αὐτὸν τὸν δῶμον, καὶ πάλιν ἐξῆλθε φωνή. Λοιπὸν ἀναχώρησον μὲ σιωπὴν ἐκ τῶν ἡμετέρων βωμῶν (α). Ἐξελθὼν δὲ ὁ Λύγουστος ἀπὸ τοῦ Μαρτείου, καὶ φθάσας εἰς τὴν Ἰώμην, ἔστησεν βωμὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον τῆς, εἰς τὸ ὑποῖον ἔγραψε μὲ Ἰωματικὰ γράμματα. « Ὁ βωμὸς οὗτος ἐστὶ τοῦ πρωτοτόμου Θεοῦ » ὡς ἀναφέρει τούτου ὁ Εὐσέβιος Παμφύλου εἰς τὰ χρονικά του, ὁ Σουΐδας καὶ ἄλλοι.

(α) Παρὰ τῷ Σουΐδα ἀναγινώσκειται τοιαύτου τρόπου,
« Παις Ἑβραῖος κέλλεται με Θεοῖς Μακάρεσιν ἀνάσσειν,
Τὸν δε δῶμον προλιπεῖν, καὶ αἰδὴν αὐθις ἀρκεσθαι
Λοιπὸν ἄπειθι ἐκ βωμῶν ἡμετέρων. (Ἰδ. Ἐκκλ. Ἰγ. Μελ.)